

Bilantscha d'ina disfatzga

La Frantscha avant il segund scrutini

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **Suenter il scrutini dals 6 da december en Frantscha san ins ch'il «Front national» da Marine Le Pen è oramai l'emprima partida da lez pajais da var 66 milliuns olmas (v. La Quotidiana dals 8 da december, p. 19).**

Quai na pertutga betg mo la Frantscha, ma bain era ses alliads limitrofs, commembers sco ella da l'Uniu europeica (UE) e da l'Alleanza atlantica. Il principal da quels pajais è la Germania (80,62 milliuns olmas). En ils davos onns han chanceliera Angela Merkel e president François Hollande manà ensemen pliras accziuns cuminaivlas. I na surprena tuttina betg che las medias tudestgas rapportan manidlamain da lezzas elecziuns. Ils 8 da december 2015 per exempel ha la «Frankfurter Allgemeine Zeitung» (FAZ) deditgà sis artitgels a l'emprim scrutini. L'artitgel principal è il commentari da l'emprima pagina, intitulà «Auf dem Vormarsch» e sutscrit da Michaela Wiegel, correspondentin da la FAZ a Paris. I suonda ina resumaziun da lez essai.

L'avanzada d'ina partida

L'autura citescha l'emprim l'essai «L'étrange défaite» da l'istoricher franzos Marc Bloch (1886–1944) «che stigmatizava la capitulaziun da las elites franzosas: 'Nus avain vendì nossa olma, (...) nus avain disditg' (...). Ins legia lez text da 1940 sco sch'el fiss gist vegnì scrit (...). La victoria dal FN en las regiuns munta cunzunt ina terrada da las partidas etablidas. Ins na po betg pli snegar la disdirtga da las elites politicas: Nagina regenza dals davos diesch onns n'ha gi il curaschi da far reformas seriusas. Ins ha tratg a la lunga situa-

ziuns insupportablas, ubain ins las ha bellen-tadas. Ils Franzos ston acceptar ina dischocupaziun massiva ed ina decadenza industrial, sco era (...) la digren da prestaziun en las scolas statalas. I ston acceptar ch'il burdi da las taglias crescha, schebain che la Frantscha na respecta betg las normas europeicas dal deficit. Ils attentats da terroristas han anc rinforzà la deblezza da la populaziun en frantscha a quels svilups. Ils assassins 'dschiadists' han tratg endament la giuventetgna arabofona senza perspectivas da las aglomeraziuns grondas. I fiss dentant memia simpel da declarar ils success dal FN cun lezzas agressiuns. La Frantscha patescha gia daditg dal tradiment permanent da sias valurs. Il foss tranter il maletg franzos da sasezza, sco la 'tgina dals dretgs umans' cun missiun universal, e la realitad dal declin n'era mai uschè profund. Quai favurisescha la crisa naziunala d'identitad, nua che la partida da Le Pen vegn cun repostas simplas (...). Ses success sco emprima partida palenta ina profunda perdita da confidenza [areguard tshellas partidas] (...). Mo la mesadad da l'electorat ha fatg part da l'emprim scrutini. Ins sa resignescha dapertut avant la perspectiva d'ina victoria dal FN (...). Ma i crescha l'aversiun cunter las decisiuns da l'UE. Quai è in motiv dapli per il success dal FN. Marine Le Pen ha gia crititgà situaziuns insupportablas tar la controlla dals cunfins da l'UE.»

Divisiun territoriala arbitrara

L'autura punctuescha: «Las regiuns (...) èn cumpetentas per la promoziun economica e la planisaziun dal territori, per la scolaziun professiunala, l'administraziun da las scolas

superiuras ed il traffic public local. Ma (...) la regenza ha midà a moda autoritara la partiziun tranter regiuns (...). Il president ha schizunt fixà ils cunfins novs cun agen maun durant ina sesida da notg.» Ins ha per exempel abolì trais regiuns istoricas, mintgina cun atgna personalitad culturala, en la Frantscha dal nordost per stgaffir ina regiun artificiala nova: «Alsace-Champagne-Ardenne-Lorraine». Waigel concluda: «Las regenzas successivas n'èn betg ablas da modernisar l'apparat statal e las structures administrativas; quai maina adina votantas e votants novs al FN. I para tuttafatg che la Frantscha duaja sa mover duravlamain a dretga. L'avanzada dal FN en las regiuns pudess muntar mo in'etappa nova encunter la pussanza statala.» Tshellas partidas resistan dentant en mintga regiun. I dat però da patratgar che la dretga da l'antier president Nicolas Sarkozy refusa mintga alleanza u fusiun cun la Partida socialistica. Questa percenter ha fusiunà cun gruppas sanestras pli flaiavas, cunzunt las verdas. Quai è il cas en l'Ile-de-France (12 milliuns olmas), nua che la glista da sanestra è manada da Claude Bartolone, president da l'assemblea naziunala. Glistas analogas datti er en autras regiuns. Sperar pon ins plinavant en Bretagna (3,273 milliuns olmas), nua che la glista dal minister da la defensiu, Jean-Yves Le Drian, ha survegni bunamain 35% da las vuschs tar l'emprim scrutini, entant ch'il FN ha stuì sa cuntentar cun 18,17%. Ma gist la Bretagna è il cas fitg favuravla d'ina regiun istorica e culturala, peninsla averta vers l'occean. En Corsica (322 101 olmas) hai dà trais fusiuns: Ina a sanestra, ina a dretga ed ina «per a Corsica».